

Op Dat levert meer

Regelmatig op de kleinkinderen passen doe je meestal omdat je ze meer wilt zien én omdat je als grootouder zo extra betrokken bent bij hun jonge leven. Tegelijkertijd is het een mooie manier om je zoon of dochter te ontlasten. Maar wat is eigenlijk het effect voor later.

Socioloog Teun Geurts promoveert binnenkort op een bijzonder onderwerp: hoe kan oppassen bijdragen aan de relatie met je kinderen en kleinkinderen op latere leeftijd? Geurts onderzocht ook hoe het oppassen op de kleinkinderen in de afgelopen vijftien jaar is veranderd. Hij kwam in zijn onderzoek tot de opmerkelijke conclusie dat grootouders die op hun kleinkinderen passen, op latere leeftijd op veel meer emotionele en praktische steun van hun kind kunnen rekenen. Vooral zoons steunen hun ouders meer. “Dat was inderdaad een verrassend resultaat: dat vooral zoons op latere leeftijd meer betrokken zijn bij hun ouders als die regelmatig hebben opgepast, zo’n één dag of twee dagdelen per week. Wat overigens niet wil zeggen dat dochters hun ouders niet steunen. Dochters doen dat juist wel, maar het gebeurt veel meer vanuit henzelf. Bij dochters hangt dat niet samen met de vraag of hun ouders hebben opgepast”, licht Geurts toe. “Het zijn juist zoons die het oppassen als

een investering van hun ouders zien. En als je investeert, dan moet je daar op een ander moment iets voor teruggeven, is de redenering. Dochters hebben al vanaf de vroege opvoeding de impliciete boodschap meegekregen dat zij ervoor moeten zorgen dat het gezin en de familie bij elkaar worden gehouden. Daarom hebben ze over het algemeen een sterkere band met hun ouders dan hun broers. Bij dochters is het veel meer een vanzelfsprekendheid dat er steun wordt uitgewisseld. Dat is onderdeel van het sociale contract tussen ouders en dochters.”

Onbalans wordt balans

Bij zoons ontstaat volgens Geurts een onbalans in de relatie met hun ouders als opa en oma op hun kinderen hebben gepast. Zoons hebben het gevoel dat zij hun ouders nog iets schuldig zijn. En dus willen zij de balans later herstellen. Dat vertaalt zich terug in praktische en emotionele steun voor de ouders. In cijfers: “Grootouders die regelmatig de zorg voor de kleinkinderen hadden, krijgen van bijna de helft van de zoons (44%) emotionele steun. Onder emotionele steun versta ik dat je naar hen luistert, met hen belt, advies en complimenten geeft en sympathie uit. Dankzij telefoon en internet is het veel gemakkelijker geworden om emotionele steun te geven dan in het verleden. Grootouders die nooit oppasten, krijgen later van 18% van de zoons emotionele steun. Dat is dus een groot verschil. Als je hebt over praktische steun, is het verschil overigens kleiner”, vervolgt Geurts. “Praktische steun is steun waarbij daadwerkelijk iets wordt gedaan. Dan gaat het bijvoorbeeld over huishoudelijke hulp, het rijden van ouders naar de arts, koken, wassen of klussen

passen? op dan u denkt!

in huis. Een kwart van de zoons (24%) geeft een praktische vorm van steun aan ouders als zij regelmatig hebben opgepast, terwijl 11% dat doet als er nooit is opgepast. Emotionele steun is makkelijker om te geven: je belt nu eenmaal sneller dan dat je langsgaat.” De reisafstand tussen ouders en kinderen speelt hierbij wel mee. “Als ouders verder weg wonen, geven zoons en dochters evenveel emotionele steun. Maar ouders krijgen ook meer praktische steun van hun zoon als er vroeger regelmatig op de kleinkinderen is gepast, ook al wonen ze verder weg. Reisafstand is dus geen bepalende factor. Het maakt bij zoons wel echt uit of er vroeger is opgepast.”

Continue herinnering

Opvallend is dat kinderen het oppassen door hun ouders als waardevol zien. Meer dan bijvoorbeeld aan het geven van geld, het helpen met klussen in huis of verhuizen.

Geurts: “Geld geven of klussen is veel minder relevant, vinden kinderen. Dat heeft er vooral mee te maken dat tijd schaars is, vooral bij jonge werkende ouders. Door op te passen geef je ze tijd. Dat effect blijft lang hangen. Kleinkinderen zijn er immers altijd. Ze vormen een continue herinnering aan het feit dat de grootouders hebben opgepast.”

Heeft de oppasperiode ook invloed op de band tussen grootouders en kleinkinderen? Geurts: “Hiervoor heb ik gekeken naar het persoonlijke netwerk van de grootouders. Ik vroeg wie er allemaal deel uitmaken van dat netwerk. Grootouders hebben op latere leeftijd gemiddeld vier volwassen kleinkinderen, van wie er één in het persoonlijke netwerk zit. Als ze

vroeger veel hebben opgepast, is de kans groter dat juist dat kleinkind tot dat netwerk behoort. De andere kleinkinderen zien hun grootouders verder voornamelijk op verjaardagen en feestdagen.”

Berusten

Geurts vergeleek een grootschalig onderzoek onder grootouders van 58 tot 68 jaar uit 1992 (The Longitudinal Aging Study Amsterdam) met resultaten van een zelfde onderzoek onder grootouders van dezelfde leeftijd in 2006. Voordat hij de gegevens vergeleek, had hij het vermoeden dat er tegenwoordig meer door grootouders wordt opgepast. “Vroeger berustte je op je 65e als het ware in het oud zijn en had je minder doelen in het leven. De huidige generatie grootouders streeft veel meer eigen doelen na. Opa en oma zijn is anders dan vroeger onderdeel van de identiteit van ouderen. Ze willen de rol van grootouder uitbuiten, want ze vinden het echt leuk om betrokken te zijn bij de kleinkinderen. Doordat er tegenwoordig veel minder kleinkinderen per

Kinderen vinden oppassen waardevoller dan klussen of helpen met verhuizen

Zoons vinden: als je investeert, moet je er iets voor terugkrijgen

grootouder zijn – en ook meer grootouders per kleinkind – kunnen opa's en oma's zich veel meer richten op hun kleinkinderen.”

Toch achtte Geurts het ook mogelijk dat er in 2006 juist misschien minder opgepast werd dan in 1992. De wachtlijsten voor kinderdagverblijven waren bijvoorbeeld korter geworden en ouders zijn positiever over de crèche gaan denken. Maar grootouders hebben het vaak ook zelf druk en ze willen zich daarom niet binden aan een of meer vaste wekelijkse oppasdagen. Zo zijn er meer factoren die effect hebben op de behoefte van de ouders en de mogelijkheden van grootouders om op te passen.

Nederland parttime-land

Uit Geurts' onderzoek bleek dat grootouders in 2006 toch meer zijn gaan oppassen dan in 1992. In 1992 schakelde 23% van de dochters hun ouders in om op te passen, in 2006 was dat maar liefst 41%. Dat komt vooral door dat vrouwen meer zijn gaan werken: in 1992 werkte 55% van de vrouwen, in 2006 70%. Maar wat ook meespeelt, is dat veel jonge ouders nog altijd niet staan te springen om hun kroost naar de crèche te brengen, zoals uit

ander onderzoek bleek. Nederlandse ouders wantrouwen het kinderdagverblijf veel meer dan Europese ouders en zien liever dat hun ouders de zorg voor de kleinkinderen overnemen als zij werken. Dat kan een reden zijn waarom – anders dan in andere Europese landen – Nederlandse grootouders relatief veel op hun kleinkinderen passen: zo'n één à twee dagen per week.

“Nederland is een parttime-land bij uitstek. De wetenschap dat er grootouders zijn die graag willen oppassen, maakt het voor veel jonge vrouwen ook makkelijker om te gaan werken,” legt Geurts uit. “Er waren in 2006 overigens ook meer scheidingen onder ouders dan in 1992. Vaak springen grootouders ook in om de alleenstaande moeder te ontlasten.”

Een ander belangrijk aspect is dat veel meer oma's zijn gaan autorijden en een auto hebben. In 1992 was dit nog 65%, in 2006 84%. Daardoor wordt de reistijd naar de kleinkinderen korter en is de stap om op te passen makkelijker. Wat ook meehelpt, is dat kleinkinderen soms op weg naar het werk bij oma en opa worden gebracht.” Overigens zouden Nederlandse grootouders misschien nog meer willen oppassen dan ze nu doen. Alleen werken veel grootouders nog als ze kleinkinderen krijgen: in 1992 was dat 16%, in 2006 37%.

Toch passen ze veel vaker op dan vroeger. Die zorg voor de kleinkinderen betaalt zich dus later terug in meer steun en aandacht van kinderen – en dan vooral van zoons. Maar of oppassende grootouders daar bij stilstaan? Geurts denkt van niet. “Ik denk dat grootouders vooral oppassen omdat ze het heel leuk vinden”.

*Grootouders
passen vaker op
hun kleinkinderen
dan vroeger*